

**DOĞAL VE BEŞERİ ÇEVREMİZDEKİ DEĞİŞİM**

**Doğal Çevre:** İnsanların yaşam alanları dışında kalan, doğal olarak oluşmuş ekosistemlere ve biyolojik çeşitliliğe doğal çevre denir.

**Doğal çevreyi oluşturan unsurlar şunlardır:**

Toprak, su kaynakları, hava (atmosfer), bitki örtüsü (ormanlar), hayvanlar, iklim, doğal kaynaklar

- Doğal unsurlar doğal çevrenin şekillenmesinde önemli bir faktördür.
- İklim değişiklikleri, ekosistemleri ve biyoçeşitliliği tehdit edebilir.

**Ekosistem,** hayvanlar ve bitkiler ile hava, toprak ya da güneşin birbiriyle olan etkileşimidir.

**Beşeri Çevre:** İnsanların oluşturduğu ve yaşadığı fiziksel, sosyal ve kültürel ortamları ifade eder. Bu çevre, insan faaliyetlerinin ve etkileşimlerinin sonucunda ortaya çıkar.

**Beşeri çevreyi oluşturan unsurlar şunlardır:**

**1. Yerleşim Alanları:** Şehirler, kasabalar, köyler gibi.

(Yerleşim alanları altyapı, konutlar ve sosyal hizmetler ile şekillenir.)

**2. Altyapı:** Ulaşım (yollar, köprüler, demiryolları), enerji (elektrik, su), iletişim (internet, telefon) sistemleri.

(Altyapı, ekonomik faaliyetleri ve toplumsal etkileşimi kolaylaştırır.)

**3. Ekonomi:** Tarım, sanayi, ticaret ve hizmet sektörleri gibi insan faaliyetleri (Ekonomik durum, beşeri çevrenin gelişimini ve kalitesini etkiler.)

**4. Kültürel Unsurlar:** Dil, din, gelenekler, sanat ve değerler.

**5. Çevresel Etkiler:** İnsan faaliyetlerinin doğal çevre üzerindeki etkileri (kirlilik, doğal kaynakların tüketimi)

**Coğrafya:** Yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları insanla ilgi kurarak inceleyen bir bilimdir.

Coğrafya, fiziki coğrafya ve beşeri coğrafya olarak ikiye ayrılır.

**1. Fiziki Coğrafya:** Doğal çevreyi inceler. Yer şekilleri, iklim, su kaynakları, toprak, bitki örtüsü ve hayvanlar vb.

**2. Beşeri Coğrafya:** İnsan faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin çevre üzerindeki etkilerini inceler. Nüfus, yerleşme, kültür, ekonomi vb.

**Doğal Varlıklar:**

- Doğal varlıklar, doğada kendiliğinden oluşan ve insan müdahalesi olmadan varlıklarını sürdüren unsurlardır.
- **Dağ, ova, vadi, plato, deniz, nehir, göl, orman, hayvanlar** vb.



**Beşeri Varlıklar:**

- İnsanlar tarafından oluşturulan varlıklardır.
- **Cami, kale, türbe, müze, antik kent, bedesten, saray, medrese (okul) çarşı, hastane** vb.
- **Dağ, ova, vadi, akarsu, göl, deniz, şelale, orman** gibi varlıklar hem insanların hem de diğer canlıların yaşamı için oldukça önemlidir. Bu varlıklar insan ve hayvanların oksijen, su, gıda gibi ihtiyaçlarını karşılayan çok önemli kaynaklardır ve aynı zamanda doğal çevremizi oluşturur.

**Bir ilin yerleşim yeri olmasında etkili olan doğal unsurlar şunlardır:**

**Su Kaynakları:** Nehirler, göller ve yer altı suları,

**Yer Şekilleri:** Düz araziler, yerleşim için daha uygundur. Dağlık veya engebeli bölgeler, ulaşımı ve tarımı zorlaştırabilir.

**İklim:** İklim koşulları, tarım faaliyetlerini ve insan yaşamını doğrudan etkiler. Ilıman iklimler, yerleşim için genellikle daha elverişlidir.

**Doğal Kaynaklar:** Madenler, ormanlar ve tarım arazileri, ekonomik faaliyetler açısından önemlidir ve yerleşim alanlarının gelişimini teşvik eder.

**Biyolojik Çeşitlilik:** Zengin bitki örtüsü ve hayvan varlığı, insanların besin ihtiyaçlarını karşılamada yardımcı olur.

**Ulaşım:** Doğal yollar (nehirler, kıyılar) veya stratejik konumlar, ticaret ve iletişimi kolaylaştırarak yerleşim yerlerinin gelişimini etkiler.

- Yerleşik hayata geçen **ilk insanlar, yerleşim yerlerini temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yerlere kurmuşlardır**. Örneğin insanlar su ve gıda ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yerleşim yerlerini akarsu, göl kenarlarına ve verimli tarım arazilerine kurmuşlardır. Bu durum günümüzde de devam etmektedir.
- Günümüzdeki birçok yerleşim yeri akarsu, göl, deniz kenarı ya da verimli tarım arazilerinin yakınında bulunmaktadır.

- Bazı yerleşim yerleri de deprem riski sebebiyle zemini daha sağlam olan dağlık alanlara kurulmaktadır.
- Doğal çevre; **küresel ısınma, teknolojik gelişmeler, nüfus artışı, beşerî çevrenin genişlemesi, doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesi, çevre kirliliği** gibi sebeplerle zaman içinde değişikliğe uğrayabilmektedir.

**Yaşadığımız ilde doğal ve beşerî çevrenin değişimine neden olan faktörler şunlardır:****Doğal Faktörler:**

- İklim değişiklikleri (kuraklık, aşırı yağışlar).
- Doğal afetler (deprem, sel, çölleşme).
- Toprak erozyonu ya da ormanların azalması.

**Beşerî Faktörler:**

**1. Nüfus artışı:** Yeni yerleşim yerlerinin kurulmasına, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin artmasına neden olur.



**2. Kentsel genişleme:** Şehirlerin büyümesi ve buna bağlı olarak doğal alanların yerleşim alanlarına dönüşmesine neden olur.



**3. Sanayileşme ve altyapı:** Sanayi faaliyetleri, yollar, barajlar ve enerji santralleri gibi projeler doğal çevrede değişime neden olabilir.

**4. Tarım ve sulama yöntemlerindeki değişiklikler:** Tarımsal faaliyetler ve sulama projeleri doğada değişikliklere neden olabilir.

- **Yaşam alanlarımızda** ev, apartman, sokak, park, yol, köprü, hastane, okul, market gibi birçok yapı bulunmaktadır.
- Bunlar bizim barınma, ulaşım, sağlık, eğitim, alışveriş, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarımızı karşılamak için yapılmıştır.
- Aynı zamanda bu amaçlarla yapılmış **medrese (okul), bedesten (kapalı çarşı), şifahane (hastane), türbe** gibi tarihî varlıklara da çevremizde rastlayabiliriz.
- Yaşadığımız yerlerde inşa edilen bu eski ve yeni yapıların tamamı beşerî çevremizi oluşturur. Özellikle çevremizdeki tarihî varlıkları korumak hepimizin görevidir.

Zamanla;

- **İnsan nüfusunun artması,**
- **İhtiyaçların çeşitlenmesi,**
- **Teknolojinin gelişmesi,**
- **Doğa kaynaklı afetler,**
- **İklim olayları,**
- **Kaynakların bilinçsizce tüketilmesi,**
- **Çevre kirliliği**

gibi sebeplerle doğal ve beşerî çevrede bazı değişimler olmuştur. Bu değişim günümüze kadar devam etmiştir, bundan sonra da devam edecektir.

**Yaşadığımız ilde doğal ve beşerî çevrenin değişiminden etkilenen unsurlar**

Doğal ve beşerî çevredeki değişim, bazı temel unsurları etkiler.

**Su kaynakları:** Nüfus artışı ve tarımsal faaliyetler su kaynaklarına olan ihtiyacı artırabilir, bu da su kıtlığına veya kirliliğe neden olabilir.

**Toprak kalitesi:** Aşırı tarım veya sanayi faaliyetleri toprak erozyonuna, verimliliğin azalmasına ve çölleşmeye yol açabilir.

**Biyolojik çeşitlilik:** Kentleşme ve tarımsal genişleme, yaban hayatı habitatlarının yok olmasına neden olabilir.



**Yaşam kalitesi:** Nüfus yoğunluğu ve sanayileşme, hava kirliliği ve gürültü gibi sorunlara neden olarak insanların yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilir.

**Doğal ve beşerî çevremizde yaşanan değişimler yaşadığımız ili birçok açıdan etkileyebilir.**

- Örneğin çevremizdeki bir akarsuyun üzerine yapılan baraj, kurak topraklara sulama imkânı oluşturup tarım alanlarının genişlemesini sağlayabilirken ormanlık alanların sular altında kalmasına da sebep olabilir.
- Yaşadığımız ile yapılan fabrikalar, ilin göç almasını sağlayıp nüfusunu artırabilir. Nüfusun artmasıyla çevremizdeki bina sayısı artar ve yerleşim alanı genişler.
- Yapılan yeni yollar ve caddeler, ulaşım imkânlarını geliştirip çeşitlendirir.



**TAM KONU ANLATIMI**  
**ÖĞRENME ALANI KAVRAMLARI**  
**ZENGİN ETKİNLİKLER**  
**ÖĞRENME ÇIKTISI TESTLERİ**  
**ÖĞRENME ALANI TESTLERİ**  
**AKILLI TAHTA UYUMLU**  
**VIDEO ÇÖZÜMLÜ**

**ALTIN KARMA BAYİLERİNDE VE İNTERNETTE**

**ÖRNEK SAYFALAR İÇİN BAKINIZ...**